

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
УКРАЇНЬСЬКА СПІЛКА ГЕРМАНІСТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ
АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНЬСЬКИХ ГЕРМАНІСТІВ
УКРАЇНЬСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ ПЕРЕКЛАДУ

*30-річчю факультету іноземних мов
присвячується*

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Studia in honorem

Серія:
Філологічні науки
(мовознавство)

Випуск 116

Кіровоград – 2013

ББК 81.2(3)

Н 34

Наукові записки. – Випуск 116. – Серія: Філологічні науки (мовознавство) –
Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – 658 с.

ISBN 966-8089-24-3

До наукових записок увійшли статті, присвячені дослідженню актуальних питань теорії та практики перекладу, прикладної лінгвістики, термінознавства та мовних картин світу.

Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, студентів філологічних факультетів, а також учителів-словесників.

Друкується за ухвалою вченої ради Кіровоградського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
(протокол № 7 від 28.01.2013 року).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. Олег Семенюк	– доктор філологічних наук, професор
(відповідальний редактор).
2. Григорій Клочек	– доктор філологічних наук, професор.
3. Болеслав Кучинський	– кандидат філологічних наук, професор.
4. Василь Лучик	– доктор філологічних наук, професор.
5. Володимир Манакін	– доктор філологічних наук, професор.
6. Василь Марко	– доктор філологічних наук, професор.
7. Володимир Панченко	– доктор філологічних наук, професор.
8. Валентина Парацук	– кандидат філологічних наук, професор.
9. Василь Ожоган	– доктор філологічних наук, професор.
10. Олег Поляруш	– кандидат філологічних наук, професор.
11. Олена Семенець	– доктор філологічних наук, професор.
12. Олександр Білоус	– кандидат філологічних наук, професор
(відповідальний за випуск).

ISBN 966-8089-24-3

Статті подано в авторській редакції.

ІРИНА СКРИПНИК. ПАРЕМІЇ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ МОВНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ (АМЕРИКАНСЬКИЙ ВАРІАНТ) МОВ)	490
ІРИНА СОКОЛОВСЬКА. СТРУКТУРА Й РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХУДОЖНИХ КОНЦЕПТІВ «ЖИТТЯ» ТА «МИСТЕЦТВО» В ІДЮСТИЛІ ТОМАСА МАННА	495
ІРИНА СТАРКО. ТЕОРІЯ ПРОТОТИПІВ: ЕВОЛЮЦІЯ Й РЕЦЕПЦІЯ	499
ІРИНА ТАРАШЕНКО. ЕМОТИВНИЙ АСПЕКТ СЕМЕМИ «ДОСВІД» У СКЛАДІ КОНЦЕПТУ «МУДРІСТЬ» У БРИТАНСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ	502
ІРИНА ТАРАСОВА. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ФАХОВОЇ МОВИ АВІАЦІЇ)	505
ІРИНА ФОМІНА. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ПРОСТІР» В МОВНИХ КАРТИНАХ СВІТУ	510
ІРИНА ЧЕРНИШЕНКО. МАКРОСТРУКТУРА КОНЦЕПТУ HONESTY (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ)	513
ІРИНА ШКВАРЧУК. ФЕНОМЕН ПРЕЦЕДЕНТНОСТІ Й.В. ГЕТЕ В ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ	523
ІРИНА ШКУРАН. МОДЕЛЮВАННЯ КОМПАРАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ СЕРЕДЬОГО ПОДІНЦІВ'Я ЯК ВИЯВ НАЦІОНАЛЬНИХ ОПОР МОВОТВОРЕННЯ	527
ІРИНА ШИЛЯК. СИМВОЛІКА ТВАРИН У ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ ЗАМОВЛЯНЬ	531
ІРИНА БУРДЕЙНА. ПОЛЬОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ INSULARITY	534
ІРИНА БУЦЬ. МОВНЕ ВТІЛЕННЯ ЗАСОБІВ КІНЕСИКИ В АКТУАЛІЗАЦІЇ ТЕКСТОВОГО КОНЦЕПТУ «ЖІНОЧНІСТЬ» У ФРАНЦУЗЬКИХ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ РОМАНАХ XIX–XX СТОЛІТЬ	537
ІРИНА ВЕРЕНЬКО. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ "ПЕРСУАЗИВНІСТЬ"	542
ІРИНА ГАЙЖЕЛО, ОКСАНА ДАНИЛЕНКО. СИМВОЛЬНА СОСТВЛЯЮЩАЯ ПОСЛОВИЦ НЕМЕЦЬКОГО И РУССКОГО ЯЗЫКОВ	546
ІРИНА ГЛУХОВА. МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ФРЕЙМУ АДМІНІСТРАЦІЯ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	549
ІРИНА ГУРМАК. ЛІНГВІСТИЧНЕ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ КОХАНОЇ ЖІНКИ У ПРЕЦІОЗНІЙ ПОЕЗІЇ ВЕНСАНА ВУАТЮРА ТА КЛОДА ДЕ МАЛЬВІЛЯ	553
ІРИНА ДРОВОТУН. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ RAJ В АНГЛО-ІНДІЙСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ	558
ІРИНА ДУНАЄВСЬКА. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ У ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ТА КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТАХ	563
ІРИНА ЗАНЬКОВСЬКА. КОНВЕНЦІОНАЛЬНІ МЕТАФОРИ У РЕАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ КОНФЛІКТ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ)	567
ІРИНА ЗАПУХЛЯК. ПРО СИМВОЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	571
ІРИНА ЗАРЕМСЬКА. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ "УКРАЇНА" В СИСТЕМІ ВІДНОШЕНЬ "ЛЮДИНА І СУСПІЛЬСТВО" (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ЛІНИ КОСТЕНКО "ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО")	575
ІРИНА КАЛІНІЧЕНКО. ДЕЯКІ ПЕРИФЕРІЙНІ АСПЕКТИ ЗМІСТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНЦЕПТІВ «УСПІХ», «SUCCESS», «НЕВДАЧА» І «FAILURE» В ЕПІДІГМАТИЧНОМУ КОНТЕКСТІ	579
ІРИНА КОЛОМІЯ КРАЦИЛО. ФРЕЙМОВА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ MARRIAGE У РОМАНІ Д. Г. ЛОУРЕНСА «ЗАКОХАНІ ЖІНКИ»	587
ІРИНА КУРБАТОВА. ОСОБЛИВОСТІ АКТУАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ SPACE/ПРОСТІР В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ У МЕЖАХ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ GEOPOLITICS/ГЕОПОЛІТИКА	593
ІРИНА ЛЯШЕНКО. КОНЦЕПТ «ЖІНКА» У ЛІНГВОГЕНДЕРОЛОГІЇ	596
ІРИНА МАКАРЕНКО. ІЄРАРХІЯ КЛЮЧОВИХ ЦІННОСТЕЙ У КОРПУСАХ УКРАЇНОМОВНИХ ТА НІМЕЦЬКОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-ЩОДЕННИКІВ	599
ІРИНА МІКУЛА. ВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕМОТИВНОГО КОНЦЕПТУ СТРАХ	603
ІРИНА МИЛИК. ВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЗДОРОВ'Я» В ЕПІСТОЛОГРАФІЇ ЦІЦЕРОНА	608
ІРИНА ОЛЕНКО. МОДЕЛЮВАННЯ ОБРАЗНОГО ПЛАСТУ КОНЦЕПТУ BEAUTY (НА ПРИКЛАДІ АНГЛОМОВНОГО ЖУРНАЛЬНОГО РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ)	612
ІРИНА ОРЛОВА. ЛІНГВО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ ВІК ЛЮДИНИ	617

Аналіз за шкалою «інструментальні цінності» (рис. 3) засвідчив, що найважливішими осями з німецької вибірки є наступні: *освіченість* (12), *відповідальність* (3), *високі ти* (8).

Серед найважливіших «інструментальних цінностей», як свідчить дослідження, спільним обох вибірок є *освіченість*.

Відмінним в обох вибірках є те, що українська вибірка називає також *життєрадісність* *хованість*, а німецька – *відповідальність* та *високі запиту*.

Аналіз найменш важливих «інструментальних цінностей» української вибірки засвідчив, на останньому місці знаходяться: *непримиренність до недоліків* (0), *терпимість до ідів інших* (1), *ретельність* (1), *чуйність* (3) та *тверда воля* (3) на четвертому місці.

Аналіз найменш важливих «інструментальних цінностей» німецької вибірки засвідчив, а останньому місці знаходяться *самоконтроль* (0), *життєрадісність* (1), *сміливість у повоанні своїх поглядів* (1). *Акуратність*, *вихованість*, *широта поглядів*, *ефективність авах* займають четверте місце.

Спільною для обох вибірок найменш важливою виявилась *непримиримість до недоліків*.

Результати нашого дослідження частково співпадають із результатами досліджень, еденими у цьому напрямку [2: 256–273].

Ізважаючи на те, що існують як позитивні так і негативні оцінки сучасного стану фікацій цінностей, ядром змін є цінності, пов'язані з можливістю саморозвитку та реалізації. Багатогранність особистості, орієнтована на внутрішній світ, яка ставить кт у центр думки та дії.

снують різні погляди стосовно негативного впливу занурення у віртуальну комунікацію: ого боку, людина прагне усамітнення, проте має потребу у спілкуванні як необхідній ні соціалізації. З іншого: перебуваючи наодинці з собою, людина займається іналізом і змінює свою поведінку під час реального спілкування. Віртуальне ування дозволяє отримати враження про особистість, коло її інтересів на основі ваних фактів, які можна довільно обрати і презентувати себе з найвигіднішої позиції.

Перспективою подальшого дослідження є зіставлення української та російської сфери, з метою виявлення спільних та відмінних рис у ціннісній ієрархії. Цікавим мком для подальших досліджень може стати порівняльний аналіз ціннісних орієнтацій стості в різних регіонах України та Німеччини.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка: учеб. пособие / Алефиренко. – М.: Флинта: Наука, 2010. – 288 с.
- Брийовська І. Б. Крос-культурний аналіз ціннісних орієнтацій працівників підприємств // Вісник Львівського ітету. Філософські науки. Вип. 6., 2004. – С 256 – 273.
- Кочетков В. В. Психология межкультурных различий / Владимир Викторович Кочетков. – М.: ПЕР СЭ, 2002. – 232 с.
- Черкасова Н. В. Лингвокультурологические характеристики блога как жанра Интернет-коммуникации // Вестник ского государственного университета. Филология. Искусствоведение. Вип. 63. – 2012. – № 5 (259) – С. 164–168.
- Тихонов Г. М. Феномен одиночества: теоретические и эмпирические аспекты: автореф. на соискание ученой степени филологических наук: спец. 09.00.11 “Социальная философия” / Г. М. Тихонов. – Ижевск, 2006. – 20 с.
- Machilek F., Schütz A., M. Bernd. Selbstdarsteller // Zeitschrift für Medienpsychologie – Ausgabe 16 – № 3 – 2004 – 88-98.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

лія Макаренко – аспірант, викладач кафедри перекладу та загального мовознавства Кіровоградського державного чного університету імені Володимира Винниченка.

укові інтереси: когнітивна лінгвістика, семантика.

ВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕМОТИВНОГО КОНЦЕПТУ СТРАХ

Оксана МІКУЛА (Львів, Україна)

В статті розглядається емоція страх та її актуалізація лінгвістичними засобами в англійській мові. Аналізуються засоби відображення різних ступенів інтенсивності емоції страх. Визначається поняття концепту.

Ключові слова: страх, емоція, концепт, інтенсивність, концептосфера, лексема, почуття.

The article deals with the emotion of fear and its linguistic implementation in the English language. The means of representation of different intensity levels of the emotion of fear are analyzed. The notion of concept is defined.

Keywords: fear, emotion, concept, intensity, conceptual sphere, lexeme, feeling.

Страх – це стабільний емоційно-розумовий конструкт, певний емоційний об'єкт генетично «прописаний» в нашій пам'яті [7: 340]. Він є спадком нашої природи, найдавнішою захисною відповіддю всіх живих істот на небезпеку чи на її ймовірність [5: 14].

Семантична структура малої прози охоплює значний спектр емотивного концепту **страх**. Його актуалізація у тексті відбувається шляхом опису ситуацій відчуття страху персонажами твору, в яких вони вимушені діяти залежно від світосприйняття, емоційних переживань.

Аналіз лінгвістичного аспекту емоційного концепту **страх** представляє великий інтерес для сучасних лінгвістів. Звернення до лінгвістичної сторони дослідження **страх** мотивується тим, що людина має зв'язок з реальністю, через мову, через її систему тлумачення реальності [8: 28]. Реальність неможлива без емоцій, їх «практична, дійсна свідомість» – мовні емотивно-забарвлені одиниці – і є результатом взаємодії мови з реальністю [10: 14].

Метою даної статті є дослідження актуалізації емоції страх. У відповідності до мети необхідно розв'язати такі завдання: визначити поняття концепту; виявити корпус мовних одиниць, які реалізують в своїх семантичних структурах значення страху. Об'єктом дослідження є концепт **страх**, предметом – мовні засоби об'єктивації концепту **страх**.

Мова відображає певний спосіб сприйняття та організації, тобто «концептуалізацію» світу. Значення, які виражаються в мові складають єдину систему поглядів, яка є обов'язковою для всіх носіїв мови. Так, концепти, які формують емоційну концептосферу. Це ті чи інші уявлення людини про емоційні переживання, які виникають в її свідомості [2]. Концепти мають мовне вираження, тому аналіз мовних явищ допомагає проникнути в концептуальну систему. Найчастіше концепт в мові репрезентується словом, яке отримує статус концепту – мовного знаку. Слово як елемент системи мови завжди реалізується в складі тієї чи іншої лексичної парадигми, утвореної його лексико-семантичними варіантами. Лексико-семантичне поле представляє певну групу слів, об'єднану одним родовим значенням (ядро поля). Емоційному концепту притаманні емотивні характеристики. В його основі лежить оцінка як онтологічна властивість людини, яка не може у своїй пізнавальній діяльності не оцінити оточуючу її дійсність. А. Вежбицька вважає, що концептуалізація емоцій – це система неусвідомлених протиставлень неймовірної чуттєвості, тонкощів та точності [12]. Таким чином, концептосфера – царина мисленневих образів універсальності предметного коду, які представляють структуроване знання людей, їхню інформаційну базу, а семантичний простір мови – частина концептосфери, яка вербалізується в системі мовних знаків, і утворюється значеннями мовних одиниць.

В основі досліджуваного емоційного концепту **страх** лежить однойменна емоція. Психологи К. Ізард, Р. Плутчик, Б. Додонов виділяють страх як базову, домінуючу емоцію людини [3; 6; 2]. Дана емоція має універсальний мімічний, жестовий, поведінковий код реакції. Емоція страху не тільки входить в перелік базових емоцій, але і є однією з найінтенсивніших емоцій. Результати досліджень проведених К. Ізардом, показали, що інтенсивний страх по силі протікання не може зрівнятися з жодною з десяти фундаментальних емоцій і вважає її найнебезпечнішою з усіх емоцій [3: 336]. Психологічна емоція **страх** розглядається в даній статті як феномен лінгвістичний, тобто емоційний концепт, який має мовне відображення. Дана емоція характеризується високою інтенсивністю, непостійністю, швидкоплинністю, вона з'являється як миттєвий, інтуїтивний акт не пов'язаний з розмірковуванням.

Необхідною умовою репрезентації концепту **страх** є наявність прямого вказування на емоцію. Номінації емоцій виступають в ролі ключових слів, слугують ядром для вираження даного концепту [9: 398].

Проаналізувавши реалізацію концепту **страх** в малій прозі на основі методу суцільно-вибірки, в рамках цієї групи, можна виділити лексеми-репрезентанти концепту різної інтенсивності з певними значеннями:

1) страх-боязнь

Лексема *fears* функціонує в контекстах, де мова йде про страх в цілому: *...I was hopeful that we might be able to leave all the old fears behind in Oakland [14: 311]*. В психології окремо виділяють страхи як певні патологічні чи невизначені стани, які людина не може пояснити. Ця психологічна особливість досліджуваної емоції знаходить відображення в мові. Лексема *fears* позначає страх не як короткотривале вибухове переживання, а як почуття дещо слабшої сили вияву та довшої часової протяжності. Також в деяких випадках вказується на причину чи джерело страху: *I saw his car crash into the railing and go over the side, and I heard screaming, and my mind went blank with fear, and all the confusion – do you know what it's like to feel your car go out of control...? [14: 45]*.

2) страх-побоювання

She was not clever. She would be easy to shake. He could get into a taxi by one door and leave by the other. He could speak to a policeman. He could run – although he was afraid that if he did run, it might precipitate the violence he now felt sure she had planned. He was approaching a part of the city that he knew well and where the maze of street-level and underground passages, elevator banks, and crowded lobbies made it easy for man to lose a pursuer [14: 369-370]. Коли Блейк вийшов з ліфту, він помітив жінку, яка виглядала його у вестибюлі. Блейк вийшов на вулицю та стрімко попрямував у напрямку Медісон-авеню. Пройшовши вздовж вулиці Блейк, раптом, зрозумів, що жінка з якою він зустрівся поглядом у вестибюлі переслідує його. Ця ситуація викликала побоювання у головного героя, яке виникає на основі аналізу ситуації та прогнозування можливої небезпеки чи ступеня ризику. Це інтелектуальна емоція, «розумний страх», пов'язаний з передбаченням небезпеки [4: 151]. Конструкція *to be afraid* – «worried that something bad might happen; frightened, for example because you feel you are in danger» [15: 24] означає стурбованість, занепокоєння, що щось лихе може трапитися або відчуття, що ви знаходитесь в небезпеці.

3) страх-переляк

Переляк реалізується за допомогою лексичних одиниць *fright*, *frightened* та *scared*. Розглянемо наступні приклади:

Her hands were shaking with fright [13: 67]. Значення лексеми *fright*, яка передає переляк, відчуття страху, яке характеризується сильним збудженням, підсилює симптоматика тремтіння, що супроводжує дане переживання. Окрім цього, словом *fright* позначається дуже інтенсивне почуття: *He had been frightened when he looked up and saw her, but her timid voice rapidly reassured him [14: 374]*. Прикметник *frightened* – «feeling or showing fear, especially suddenly; a very nervous or worried» [15: 567] передає миттєве і нетривале відчуття раптового страху та відрізняється від *afraid* великою інтенсивністю та глибиною відчуття. Отже, характерними ознаками *fright* є короткотривалість, несподіваність та інтенсивність, яка викликається раптовістю.

Наведемо ще один приклад:

Mr. Lema, the sixth grade teacher, greeted me and assigned me a desk. He then introduced me to the class. I was so nervous and scared at the moment when everyone's eyes were on me that I wished I were with Papa and Roberto picking cotton [14: 261]. В даному випадку лексема *scared* – «frightened, or worried» демонструє переляк, дещо слабшої інтенсивності ніж *afraid*.

4) сильний страх-жах

Ідентифікацію жаху, сильного страху ілюструють наступні фрагменти:

I lay back against my pillow, my heart pounding at what I had just witnessed with my ears and my imagination. A girl had just been killed. I hadn't been able to stop myself from listening. I wasn't able to stop what happened. The horror of it all... [14: 314]. Для передачі інтенсивності страху у малій англійській прозі, використовується слово *horror* – «an intense feeling of fear, shock, or disgust», яке актуалізує почуття, стан дуже сильного страху, що охоплює героїню. Дана лексема відрізняється високим ступенем інтенсивності, позначає не «чистий» страх, а страх комбінований з огидою та на відміну від інших лексичних одиниць синонімічного ряду страх не часто позначає відчуття страху за себе особисто.

One morning when Linda and I went to the playground we sat with another mother, her name is Mollie, a very nice girl I got to know, and while our children were playing we noticed a man

watching us. He was really staring at us. I became very nervous. And wanted to get Linda and leave, and I was terrified that Mollie would walk away and leave me there... [14: 50]. Лексема *terrified* – «extremely frightened» [15: 1481] класифікує відчуття жаху, яке виникає як перед конкретно небезпекою, так і може бути безпідставним. Значення лексеми, яка передає відчуття сильного страху також доповнює прислівник-підсилювач *very*, який знаходиться в препозиції по відношенню до прикметника *nervous* і актуалізує, тим самим, значення вербалізованого страху.

У нижче наведеному прикладі відчуття жаху актуалізується лексемою *terror*: *She dropped her pitcher and ran into the tower, and her tongue was swollen with terror, but she looked out the cracks in the door and saw them, more churlish than dogs, more ragged, their ribs showing in their mangy coats and the blood of the sheep they had murdered falling from their mouth* [13: 222]. Завдяки емоційній лексиці даний уривок досить експресивний і його сила впливу на реципієнта велика. В даному фрагменті сконцентровані лексеми, які каузують сильне відчуття страху. Крайній ступінь інтенсивності, гостре почуття жаху рефлектується в мові за допомогою одиниці *terror* – «extreme fear» [16: 1261].

5) раптове сильне відчуття страху-тривоги

Згідно опису поведінки героїв, можна зрозуміти, що вони відчувають страх. Дана категорія представлена лексемами *shock*, *spasm*, *panic* та *seizure*, які розглядаються як синоніми страху і акцентують фізіологічні прояви страху. Наведемо декілька прикладів:

Then he saw her image – so close to him that it shocked him. ...he shied away abruptly from the reflection of her contorted face and went along the street. She might be meaning to do him harm – she might be meaning to kill him [14: 369]. В розглянутому прикладі лексема *shocked* репрезентує синонімічний зв'язок із словом страх. Частково тут має місце збентеження, переляк головного героя, що є передумовою виникнення страху та об'єктивується в даному фрагменті фразеологічною одиницею *shy away – to avoid someone, or to be unwilling to do something, because you are nervous, afraid, or not confident* [15: 1323]. Людина відчуває загрозу своєму існуванню, яка може переживатися як загроза своєму тілу, своєму психологічному Я чи і тому і тому разом [3: 322]. Страх в залежності від своєї інтенсивності може переживатися як острах, тривожність, побоювання, невпевненість, жах. У героя з'являється почуття недостатньої надійності, невпевненості, пригніченості, почуття небезпеки, яке вербалізується лексичними одиницями *harm* та *kill*.

My wife and the children were admiring the storm, and they didn't seem to have noticed my spasm. I was afraid of both that the bridge would fall down and that they might observe my panic [13: 254]. В даному контексті реалізується раптовий напад розгубленості, прояв страху за уявної небезпеки. Інколи переживаючи страх людина може відчувати спазм. Психолог В.Л. Леві стверджує, що те, що ми відчуваємо як тривогу, страх, паніку, і є спазм [5: 17]. Лексема *spasm* актуалізує різке, сильне відчуття, слугує підсиленням лексичної одиниці *panic* та допомагає підкреслити почуття страху. Лексема *panic* включає в себе значення тривоги, невпевненості через нездатність контролювати ситуацію, що підкреслюється одночасним переживанням героєм страху через те, що може власти міст і його сильне хвилювання можуть помітити дружина та діти. В стані паніки герой боїться видатися неспроможним контролювати свої негативні емоції в очах оточуючих, він хоче приховати свій страх, свою слабкість, нездатність адекватно оцінювати ситуацію.

We were talking and laughing, and I had approached and was in fact on the George Washington Bridge without having remembered my weakness. The seizure came with a rush. The strength went out of my legs. I gasped for breath, and felt terrifying loss of sight. I was at the same time, determined to conceal these symptoms from my daughter. I made the other of the bridge, but I was violently shaken. ... My equilibrium was so shaken that the car swerved from one line into another [13: 259-261]. Слід відмітити, що *seizure* завдяки своєму значенню «a sudden attack, the action of taking something or taking control of something» [15: 1286], яке позначає сильне почуття, емоційний вибух, що виникає раптово, вдало описує та підкреслює психологічну особливість процесу виникнення страху – швидкість та інтенсивність, актуалізуючи семантичні ознаки – інтенсивність, несподіваність.

Таким чином, людина чи ситуація можуть стати джерелом страху а) через формування гіпотез, б) через антиципацію, с) через пряме зіткнення [11: 66]. Розглянуті вище приклади дозволяють зробити висновок, що страх у людини з'являється незалежно від її бажання чи волі. Відчуття раптового страху опановує людину. Представлені лексеми shock, spasm, panic та seizure містять характеризуючі семантичні ознаки емоції страху – неконтрольованість, неочікуваність, інтенсивність, раптовість.

Висновок. Семантична ознака інтенсивності лексеми відображає силу переживання емоції страху. В результаті аналізу контекстуального вживання назв досліджуваного концепту, встановлено, що для позначення різного ступеня інтенсивності прояву страху та для його репрезентації найбільш характерні лексеми: fear, afraid, fright, frightened, scared, terrified, spasm, shock, seizure, horror, terror, panic. Залежно від ситуації вище перелічені лексичні одиниці можуть позначати різні відтінки почуття страху від легкої боязні до повного жаху, спрямовуючи свідомість комунікантів до емоційної сфери. Так, найвищий ступінь інтенсивності переживання страху демонструють лексичні одиниці horror, terror, а найнижчий fear та fright. Таким чином, страх-боязнь, репрезентується лексемою fear, а хвилювання, занепокоєння лексемою afraid. Почуття переляку актуалізується словами frightened, scared, fright. Слід відмітити, що страх-переляк, кореспондує з поняттям тремтіння. Сильний страх-жах вербалізують лексема horror, відмінними ознаками якої є огида, відроза та лексема terror – дуже сильне, інтенсивне відчуття страху. Вербалізація концепту рефлектує його емоційні складові та фіксує їх в семантиці лексичних одиниць, репрезентантів концептів. В свідомості людини набагато більше смислових відтінків концепту *страх*, ніж зафіксовано в словниках для репродукування та об'єктивації в процесі спілкування. Підтвердженням цього є лексеми shocked та seizure. Отже, як бачимо, емотивна одиниця fear має синоніми, які можуть вживатися в певній мовленнєвій ситуації, виражаючи більш або менш інтенсивне емотивне забарвлення.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вепрева И. Т. Языковая рефлексия в постсоветскую эпоху / И.Т. Вепрева. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – 384 с.
2. Додонов Б. И. Эмоция как ценность / Б. И. Додонов. – М., Политиздат, 1978. – 272 с.
3. Изард К. Эмоции человека / К. Изард. – М.: Изд-во МГУ, 1980. – 427 с.
4. Ильин Е. П. Эмоции и чувства / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2001. – 752 с.
5. Леви В. Л. Приручение страха / В. Л. Леви. – М.: Метафора, 2004. – 192 с.
6. Кириленко Т. С. Психология: эмоциональная сфера личности: навч. посібник / Т. С. Кириленко. – К.: Либідь, 2007. – 239 с.
7. Красавский Н. А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах: Монография / Н. А. Красавский. – М.: Языковедение, 2001. – 459 с.
8. Панченко Н. Н. Национально-специфическая интерпретация понятий «обман»/«ложь» в паремиологическом аспекте / Н. Н. Панченко // Языковая личность: вербальное поведение: Сб. науч. трудов / под ред. Красавского Н.А. – М.: Языковедение, 1998. – С. 26 – 30.
9. Филимонова О.Е. Эмоциология текста. Анализ репрезентации эмоций в английском тексте: Учебное пособие / Филимонова. – СПб.: ООО «Книжный дом», 2007. – 448 с.
10. Шаховский В. И. Голос эмоций в языковом круге homo sapiens / В. И. Шаховский. – М.: Книжный дом «Лань», 2012. – 114 с.
11. Tomkins S. S. Affect, imagery, consciousness. Vol. II. The negative affects / S. S. Tomkins. – New York, Springer, 1963. – 300 p.
12. Wierzbicka A. Understanding cultures through their key words / A. Wierzbicka. – New York: Oxford University Press, 1997. – 239 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

13. Cheever J. Selected short stories / J. Cheever. – Moscow: Progress Publishers, 1980. – 343 p.
14. Moffet J. Points of view: An anthology of short stories / J. Moffet, K. R. McElheny. – New York: Mentor Books, 1995. – 239 p.

СЛОВНИКИ

15. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners (First edition). – Oxford: Macmillan Education, 2002. – 1692 p.
16. The Concise Oxford Dictionary of Current English (Eighth edition). – Oxford: Clarendon, 1991. – 1454 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Оксана Мікула – аспірантка кафедри англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка.
Наукові інтереси: когнітивістика, емотивні аспекти мови, мала проза.